

טלביזיה חיד

מקומי מוצק. תעשייה שתתמחה בייצור מקלטי טלביזיה תהיה בסיס כזה.

★ ★ ★

דו"ע, אם כן, ברחה הממשלה מן הטלביזיה?
מדרע נוצר הרושם כאילו המישטר הקיים והטלביזיה הם דבר והיפוכו?

רגילים להביא נימוקים כלכליים. הטלביזיה היא דבר יקר. היא תעלה את רמת המחיה. מניין ניקח את הכסף? אני מאמין שכל אלה אינם אלא תירוצים. נמצא אצלנו כסף למטרות חשובות פחות בהרבה. נמצא אצלנו כסף למערכת בחירות שעלתה לנו מ'200 עד 350 מיליון לירות. (את רוברובו של הכסף הזה אפשר היה לחסוך, אילו היתה קיימת טלביזיה בארץ. כי אין מכשיר טוב וזול יותר לניהול מערכת בחירות מאשר מכשיר זה. הוא בא במקום האסיפה, הכרוז, עצרת ההמונים).

אם כן, מהי הסיבה התהיכרתית המתחייבת מאחורי התירוץ המודע הזה?

★ ★ ★

ייתי מגדיר אותה כך:
המנהיגי המדינה הזאת עדיין לא השלימו עם המאה ה-20.

הם יודעים כי אנו חיים במאה זאת, אך זה מרגיז אותם. רויך בן גוריון, האיש שיצר את האידיאולוגיה האנטי-טלביזיונית, נולד לפני שמונים שנה בדיוק. הטלביזיה עלתה על הפרק, כמציאות חברתית, כאשר היה בן 60. לוי אשכול נולד בסוף המאה שעברה. האדם המבקש לרשתו, פינחס ספיר, הוא אחד המוצרים הראשונים של המאה הנוכחית — אך אין זה ניכר עליו.

כל האנשים האלה נמצאים במרד מתמיד, רצוף ובלתי-מודע, נגד דפוסי החיים המורדניים.

בשטח הפוליטי והכלכלי, החברתי והתרבותי, הם דבקים במושגים של ילדותם ונוף מולדתם. יחסם לטלביזיה היה סימפטום בולט מאוד לתופעה זו. הם לא יכלו להשלים עם תיבת-המסך, הנראית להם כתיבת-פאנורה — כשם שאינם יכולים להשלים עם הרעיון המרחבי המודרני, או עם עקרונות כלכלת-השפע המודרנית.

★ ★ ★

יש בכל הוויכוח הזה משהו הגובל בפאראדוקס. הטלביזיה הישראלית תהיה ממשלתית. זה לא צריך להיות כך, אבל זה יהיה כך. כשם שהרדיו הוא ממשלתי, לכן תהיה הטלביזיה, כמו הרדיו, מכשיר-תעמולה ממשלתי מובהק. קומיסארים של מפא"י ינהלו אותה, ואיש-אמונו של לוי אשכול יפקד עליה. זה ברור.

האין זה מוזר שהממשלה התנגדה ליצירת מכשיר שישרת אותה?

זאת ועוד: מאשימים את ממשלת לוי אשכול בחוסר-מעש. ערב הבחירות הבאות יטענו נגדה, בלי ספק: היא לא שינתה דבר בארץ. היא המשיכה, בצורה אפורה ומשעממת, את מעשי בן-גוריון.

והנה, דווקא בשטח אחד זה יכולה ממשלת-אשכול לחולל שינוי בולט בהויי הארץ, שינוי שיבלוט בדירתה של האורת, והיא תוכל לתבוע לעצמה את מלוא הזכות על השיג זה. האין זה מנוחך שאנשים כמונו צריכים ליישן שבע אתה לעשות זאת?

★ ★ ★

שעים טוענים כי השפיע כאן רובד תת-הכרתי עמוק עוד יותר, וגם אישי יותר.

האם חששו מנהיגי המישטר הקיים כי במיבחן של מערכת בחירות טלביזיונית תהיה יום על התחזונה, לעומת מנהיגים צעירים ורעננים יותר? האם חששו הם מפני המצלמה האכזרית? האם חששו הם כי הכנסת, למשל, לא תיראה כליכך יפה אם ישודרו ישיבותיה במישרין בטלביזיה?

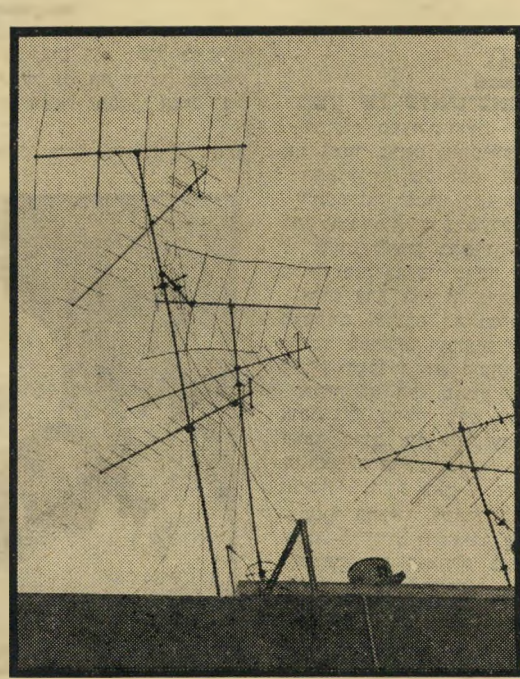
★ ★ ★

כל השבוע הצליחו סוף סוף כל הנימוקים הכלכליים הללו להביא לירי תזונה.

הממשלה הודיעה על חתימת הסכם להקמת טלביזיה, עם חברה אמריקאית, שתופעל עוד בשנת 1967. נשאלת רק השאלה למה היה צריך לחכות עד היום.

זה טוב. אך חשוב לאין שיעור יותר שכך יראו אותנו מעבר לגבול.

תמונת החברה הערבית, כפי שהיא מצטיירת בציבור הישראלי, היא מסולפת לגמרי. אך תמונת החברה העיברית,

כפי שהיא מצטיירת בציבור הערבי שמעבר לגבול, מסולפת פי שבעים ושבעה.

כאן לא יעורר שום שידור-רדיו, שום מאמר-עיתונות, שום הכרזות דיפלומטיות.

אך שידורי טלביזיה ישנו את התמונה מן הקצה אל הקצה.

הצופה הערבי בעמאן, בוחלה שבלבנון, במצורה שבי מצריים, יראה לפתע עובדי-ארמה בקיבוץ, עקרות-בית בירושלים, אוניות בנמל חיפה, בתי-קפה ברחוב דינגוף, בתי-חרושת ובתי-ספר. מבלי להרגיש בכך, בתהליך בלתי-מודע, ישתנו מושגיו. הוא יתרגל לראות את המדינה כדבר קיים, בדמות אנשים חיים, ולא כמיפלט מן המאויים, כדבר מופשט שיעלם בכל רגע.

מבחינה חיונית זו, אין תחליף לטלביזיה.

★ ★ ★

הגיון התרבותי: הטלביזיה היא אתגר לירי שרין, לאמן, לסופר, לבמאי, למלחין, לריאיונר.

בכל השטחים האלה, אין אופקים במדינה. יש מחנק של צרות-הממדים.

הטלביזיה היא מכשיר של התרבות המודרנית. אנחנו רוצים להיות חלק מתרבות זו. לא נתקדם בלי טלביזיה, כשם שלא נתקדם בלי יצירה קולנועית ישראלית.

אומרים שהטלביזיה תהיה גרוועה. יתכן כי בהתחלה תהיה אפילו גרוועה מאוד. אז מה?

האתגר הוא שילדי כשרונות. הוא יירכב דור חדש של יוצרים. תחת להגר מן הארץ, תחת לחפש בנכר אופקים רחבים יותר, יהיה להם מה לעשות כאן. איך היה אפשר לוותר על כך?

★ ★ ★

הגיון הכלכלי: הטלביזיה היא בסיס לכל התעשייה אלקטרונית מודרנית.

יש הסבורים כי במציאותנו הגיאוגרפית והגיאוככלית פיתוח התעשייה האלקטרונית הוא פיתרון חשוב לבעיותינו הכלכליות. כי חומר-הגלם הדרוש לכך הוא קל, בעיות התובלה הן פשוטות, הכישרון הטכני הוא הקובע. אך אפשר לבסס תעשייה כזאת רק על בסיס של שוק

טכס חנוכת מישכן הכנסת שאל אותי אחד מראשי הפרלמנטים הזרים: "האם מעבירים את הטכס בטלביזיה הישראלית?"

הסברתי לו, באדיבות, שבישראל אין לנו טלביזיה. הוא צחק, כאילו שמע הלצה לא-הכי-חכמה.

הוא היה בטוח שאני מותח אותו.

★ ★ ★

אכן, איך יכול זר להאמין כי בישראל, מדינה מודרנית בעלת רמה טכנית גבוהה, האוהבת לשייך את עצי מה לעולם המערבי, אין סימן-היכר מובהק זה של התרבות המודרנית?

איך להסביר לו כי את המאורעות בחיאט-נאם, את הרעש בתורכיה, את הפגנות הכושים בשיקאגו, אנחנו רואים בבתנו באמצעותה האדיבה של הטלביזיה המצרית או הלבנונית?

איך לנמק לו את העובדה כי המוני ישראל לא יכלו לראות בביתם את משיית הספינה בים כנרת, את מיצעד יום-העצמאות, את הישיבה "החגיגית" של הכנסת? הדבר נוגד את ההגיון החברתי, המדיני, התרבותי והכלכלי של ישראל.

כדאי להזכיר, בקצרה, את הנימוקים העיקריים לכינונה המיידית.

★ ★ ★

הגיון החברתי: אנחנו עם של מהגרים מירי ארצות רבות. הטלביזיה היא גורם מלכד חיוני.

בעוד שאוכלוסיית המדינה גדלה מאז קום המדינה פי ארבע, לא גדלה כמעט בכלל תפוצת העיתונות העיברית. כי המעבר לכתב חדש הוא אחד הקשים מבין התהליכים התרבותיים של האדם. העיתונות נכשלה בתפקיד של ליכוד תרבותי.

הטלביזיה, לעומת זאת, כאילו נכראה לתפי קיר זה. כפנותה אל העין והאוזן בעת ובעונה אחת, היא יכולה להקנות למאות אלפים לא רק את הצליל העיברי, אלא גם את דפוסי החיים של החברה העיברית, את רגש הקירי בה והשייכות אליה.

מכשיר-טלביזיה אחד בבית-קפה בקריית-מלאכי יכול לעי שות יותר לקירוב מקום זה למרכז ירושלים מאשר אלף מרצים של מינהל ההסברה, מאה ביקורים של תיאטרון, מיליון מילים בעיתון עיברי, רבבת אסיפות-בחירות.

איני מדבר כאן על רמה של תרבות. אני מדבר על חומרי הגלם של כל תרבות, של כל גיבוש חברתי: השפה, הסיגנון, צורת-ההתבטאות, דרך-החיים.

בשעה שהפעל החברתי בארץ גדל, בשעה שהתהום בין קריית-שמונה וקריית-מוצקין הולכת ומתרחבת (בייחוד לגבי חינוך הדור הבא) — יכולה הטלביזיה להביא ברכה שאין ערוך לה.

★ ★ ★

הגיון המדיני: אנחנו שוכנים בלב המר"ה חב. אבל אנחנו מנותקים מן המרחב. גלי הטלביזיה יעברו את הגבולות.

אנחנו רואים זאת, כיום, בכיחן הפוך. רבבות משפחות ישראליות למדו לראות את העולם הערבי בעיניים חדשות, מפני שהן רואות אותו על המסך בדירתם.

יש המנמקים את הצורך בטלביזיה בנימוק הפוך: שיש צורך להסית את עיני הציבור מן הטלביזיה של קאהיר ו-בירות. איני רואה צורך בכך. התעמולה הבאה אלינו בדרך זאת היא מועטת (ופחותה בהרבה מזו הבאה דרך הרדיו). אין בה סכנה לחברה הישראלית.

לעומת זאת טוב לילד ישראלי לראות ילדים ערביים ב-כיתה של בית-ספר לבנוני, כשהם מדקלמים שירים על אבא ואמא. טוב לראות שיש בקאהיר נערות יפות, פועלים, מהנדסים, אמהות — בקיצור, שמעבר לגבול אינה שוכנת כנופיית-מרצחים דמיונית, אלא עם של בשר-ודם.

שינוי האווירה במדינה לגבי בעיות השלום נובע לא מעט מתהליך זה, שמעטים נתנו עליו את הדעת.